

EKONOMİNİN *ve* EMEĞİN NABZI

Mart-Nisan 2026 / Sayı 17

Savaş ve Kriz Altında 1 MAYIS 2026 ve YÜKSELEN EMEK MÜCADELESİ

Mustafa Durmuş

- İşçi Sınıfının Durumu
- Bahar Geliyor, İşçi Sınıfı Uyanıyor! Grevler, Direnişler ve Zaferler ile 1 Mayıs 2026
- Türkiye İşçi Sınıfı Tarihinde Bir İlk: Özel İtalyan Lisesi Grevi
- Enflasyon Yükseliyor Emekçiler Korumasız Bırakılıyor
- Savaş Sürüyor
- Savaşın ve Krizin Faturası Emekçilere Kesiliyor!
- Savaşın Ekolojik Tahribatı: Tahran'da 'Kara Yağmur'

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

İşçi Sınıfının Durumu

Bundan 140 yıl önce ABD'de 13.000 işyerinde çalışan 300.000 işçi iş bırakarak sokaklara çıktı. Eylemlerinin nedeni, günde 16 saati bulan çalışma sürelerinin 8 saate düşürülmesini ve ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini sağlamaktı.

Şikago, 1 Mayıs Günü olarak bildiğimiz kutlamanın doğduğu şehir. 1886 yılında, şehrin Haymarket Meydanı yakınında, 8 saatlik çalışma günü için grev yapan işçileri desteklemek amacıyla düzenlenen barışçıl bir işçi mitingi, bir düzineden fazla kişinin ölümüne yol açan bir çatışmaya dönüştü ve yüzlerce eylemci işçinin zulüm görmesiyle sonuçlandı. Bu bedel ödendi ama bu mücadelenin sonucunda, resmi olarak 1 Mayıs 1886 tarihinden itibaren çalışma saatleri günde 8 saate düşürüldü.

Önce mücadele, sonra bayram!

İşte bu nedenle, dünyanın her tarafında, işçi sınıfı başta olmak üzere emekçi halklar 1 Mayıs'ı yasal ya da yasal olmayan biçimlerde hem bayram hem de mücadele, birlik ve dayanışma günü olarak kutluyor.

"1 Mayıs sadece bir güç gösterisi değildir. Bugüne kadar inşa ettiğimiz her şeyin bir sınavıdır. 1 Mayıs, 2 Mayıs'tan itibaren mücadeleye devam etmek için gerekli gücü nasıl kazandığımızı gösterir. İşçiler ve emekçi halkların bir araya gelmesi, gücü elinde tutanların elinden bu gücü alan tek şeydir. 1 Mayıs'ın anlamı da budur" (<https://inequality.org/article/how-organizers-are-building-the-infrastructure-behind-may-day>).

Günümüz koşulları dikkate alındığında, 1 Mayıs'ın birlik, dayanışma ve mücadele boyutunun ön plana çıkartılarak kutlanması daha anlamlıdır. Çünkü bugün gelinen duruma bakıldığında; hala birlik ve dayanışma içinde uğruna mücadele edilecek ve kazanılabilecek çok şeyin olduğu, egemen sınıfların ise emekçi halklara karşı baskılarını artırdığı, onların kazanımlarını geri almaya çalıştığı çok açıktır.

Dört kişilik bir ailenin açlık sınırının 32.793 TL, yoksulluk sınırının ise 106.817 TL'ye yükseldiği koşullarda, artık Türkiye işçi sınıfının içinde bulunduğu durumu "sefalet" ya da "açlık-yoksulluk" gibi sözcüklerle anlatabilmek çok zor. Çünkü asgari ücret bu yılın ilk ayından itibaren açlık sınırının altına düştü; dört kişilik bir ailenin tüm üyelerinin asgari ücretle çalıştığı varsayımında dahi, hane halkı geliri yoksulluk sınırına ulaşmıyor. 12 milyon kişiyi aşan geniş tanımlı işsizliğe her geçen gün üniversite mezunu yeni genç işsizler ekleniyor. Gelecek umutlarını yitiren gençler çareyi başka diyarlarda arıyor. Emekçilerin ücretlerinden kesilerek oluşturulan İşsizlik Sigortası Fonu, asıl sahipleri olan işçilerin yarasına merhem olmak yerine, "teşvik" adı altında sermayeye peşkeş çekiliyor. Emekliler, açlık sınırının altındaki asgari ücretin % 30 aşığına kalan sefalet aylıklarıyla yaşam savaşı veriyor.

Dünyada işçilerin çalışma ve yaşam koşulları kötüleşti

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2026 raporu (**World Employment and Social Outlook: Trends 2026**); küresel işgücü piyasalarındaki iyileşmenin sonlandığı ve belirsizliğin hâkim olduğu karanlık bir tablo çiziyor. 2026 yılında 2,1 milyar işçinin kayıt dışı istihdama mahkûm olacağı öngörülürken, çalışan yoksulluğuyla mücadeledeki ilerlemenin son 10 yıla kıyasla çok yavaşladığı ve yaklaşık 284 milyon işçinin aşırı yoksulluk sınırının altında ücretlerle geçinmeye çalıştığı görülüyor.

Kadınlar, işgücüne katılımında ciddi engellerle karşılaşmaya devam ederken, gençlerin eğitim ve istihdam dışında kalma oranlarındaki artış ve yapay zekâ kaynaklı otomasyon riskleri gelecek nesillerin istihdam alanlarını tehdit ediyor. İşyerinde yapay zekâ destekli algoritmik yönetim biçimlerinin iş hukuku normlarını nasıl aşındırdığı, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini nasıl esnettiği giderek daha net görülüyor. Reel ücretlerin yüksek enflasyon karşısında erimesi, işgücü verimlilik artışlarının ücret artışına yansıtılmaması, insana yakışır iş açığının önümüzdeki süreçte daha da derinleşeceğini gösteriyor. Küresel Güney'de yoğunlaşan bu açık, uluslararası sosyal politika standartlarının yerel ölçekte ne kadar yetersiz uygulandığının da bir göstergesi niteliğinde.

Toplumsal cinsiyet eşitliği olmayan bir düzen

Kadın işçiler, dünya genelinde, aynı sektörlerde ve eşit işlerde erkek işçilerden ortalama % 23 daha az ücret alıyor. Kadın işçilerin % 75'i (600 milyon) her türlü yasal haktan yoksun bir biçimde kayıt dışı çalıştırılıyor. Kadınların ev işleri, çocuk bakımı gibi karşılığı ödenmemiş emeklerinin yıllık değeri ise 10 trilyon doları buluyor (dünya yıllık hasılasının yaklaşık onda biri kadar).

Yani kadınlar ücretli emeklerinin 10 katı kadar da ücretsiz çalıştırılıyor. Üstelik erkeklerden daha uzun saatler ve ortalama çalışma ömürlerinde 4 yıl daha fazla çalışıyor. Dünyadaki 781 milyon okuryazar olmayan insanın üçte ikisi kadınlardan oluşuyor ve bu oran son 20 yıldır hiç değişmedi. 153 ülkedeki yasalar ekonomik olarak kadınlara karşı ayrımcılığa izin veriyor. 18 ülkede ise erkekler eşlerinin çalışmasını yasal olarak önleyebiliyor. Dünya çapında her 3 kadından 1'i yaşamları boyunca şiddet ya da tacize uğruyor (<https://www.oxfam.org/en/even-it/why-majority-worlds-poor-are-women>, January 2019).

Bu tablo, çalışma yaşamında cinsiyete dayalı ayrımcılığın sadece istihdam pratiklerinde değil, mevcut iş mevzuatlarının uygulanmasındaki eksikliklerde ve ataerkil kapitalist üretim ilişkilerinin köklerinde yattığını kanıtıyor.

Türkiye'nin 2025 yılı toplumsal cinsiyet eşitliği karnesine bakıldığında, ülkenin Avrupa ortalamasının çok uzağında kaldığı açıkça görülüyor (World Economic Forum, Global Gender Gap Report 2025, June 2025). Avrupa bölgesindeki 40 ülke arasında sonuncu olan Türkiye, küresel ölçekteki 148 ülke arasında ise ancak 135. sırada yer bulabiliyor. Genel skoru % 63,3 olan Türkiye'yi, 16 yıldır zirvede yer alan ve cinsiyet eşitliğinde % 92,6 skora ulaşan İzlanda gibi ülkelerle kıyasladığımızda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne kadar belirginleştiği daha iyi anlaşılıyor. Özellikle sendikal örgütlenmede ve toplu iş sözleşmesi süreçlerinde kadın temsiliyetinin zayıflığı, bu eşitsizliğin kurumsal düzeyde de yeniden üretilmesine neden oluyor.

Kendi içinde parçalara ayrılmış bir işçi sınıfı

Kapitalizm bir yanda az sayıda servet zengini yaratırken, diğer yanda, öncesinde işçi olmayan bazı insanlar, bırakın sınıf atlamayı, giderek artan bir şekilde proleterleşiyor ve mülksüzleşiyor. Bu süreç dünyanın her yerinde yaşanıyor.

İşçiler arasında erkek-kadın ayrımının yanı sıra, ulusal ve inançsal kimliklerine göre de ayrımcılık yapılıyor. Örnek olarak Beyaz işçiler diğer işçilerden, yurttaş işçiler göçmenlerden, baskın ulusal kimliğe sahip işçiler diğer kimliklere sahip işçilerden daha iyi ücretler alıyor.

Başka bir anlatımla, geline nokta itibarıyla işçi sınıfı kendi içinde katmanlara bölünmüş bir durumda. En tepede çok az sayıda en iyi konumdakiler, altında kısmi de olsa güvenceli ücretlere sahip işçiler, onların altında serbest çalışan meslek sahibi emekçiler, sonra çekirdek işçi sınıfı, onların altında güvencesiz ve kötü koşullarda istihdam edilen prekarya ve en altta da "sınıf altı" olarak da tabir edilen lümpen prekarya yer alıyor (*Guy Standing, The Corruption of Capitalism, Biteback Publishing, 2017, s. 27*). Bu parçalanma, işçi sınıfının kolektif hareket etme kabiliyetini kırarken, sermayenin "böl ve yönet" stratejisini kolaylaştırıyor.

İşçiler işlerini kaybediyor

1 Mayıs
Emek ve Dayanışma Günü
Kutlu Olsun!

Dünya genelindeki robot sayısı hızla artıyor ve bu robotlar giderek işçilerin yerini alıyor, bu da özellikle imalat sektöründe ciddi istihdam kayıplarına neden oluyor.

Örneğin Oxford Martin School tarafından yapılan bir araştırma; ABD'deki işlerin yarısına yakınının mekanize olabileceğini öne sürerken (*Oxford Martin School, Technology at work V.2.0: The future is not what it used to be, 2016*). Dünya Ekonomik Forumu 2025 yılında yayınladığı İşlerin Geleceği Raporu'nda 2030 yılına kadar 92 milyon işin ortadan kalkacağını öngörüyor (*World Economic Forum, Future of Jobs Report 2025 Insight Report, January 2025*). Diğer yandan işler tümüyle robotlara devredilmese de bu süreçte geriye kalan işlerin düşük ücretli, daha az sorumluluk ve beceri gerektiren "niteliksiz" işlere dönüşeceği vurgulanıyor. İşe alımlardan işten çıkarmalara kadar her aşamada algoritmik

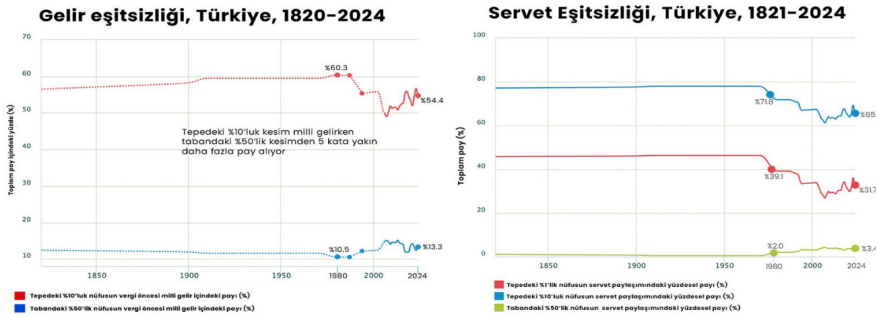
yönetimin yaygınlaşması ve oyunlaştırma uygulamalarının getirdiği denetim ve performans baskısı dijital çağın en büyük tehlikeleri olarak karşımıza çıkıyor.

Dahası, platform tekellerinin işçileri, “bağımsız yükleniciler” kılıfıyla güvencesizliğe ve parça başı ücretlere mahkûm etmesi, emek sömürsünü derinleştiriyor. “Esnaf kurye” veya “serbest çalışan” (freelancer) modeli gibi yeni çalışma biçimleri, işçi-işveren arasındaki hukuki bağı (bağımlılık unsurunu) muğlaklaştırarak sosyal güvenlik ağlarını devreden çıkarmaya hizmet ediyor. Çalışma mekânlarının geleneksel ortak alanlardan yalıtılması, işçiler arasındaki kolektif dayanışmanın zayıflatılmasını beraberinde getiriyor: Sermaye sınıfı sendikale karşı mücadeleyi kırmak amacıyla otomasyonu stratejik bir silah olarak devreye sokuyor.

İşçilerin milli gelirden aldığı pay azaldı

Türkiye ekonomisi 2025 yılının son çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla % 3,4 oranında büyüdü. Ancak burada sorulması gereken asıl soru; emeğiyle geçinenlerin bu büyümeden pay alıp almadığı ve büyüme ile birlikte refah düzeyinde olumlu bir değişim olup olmadığıdır. Ne var ki aynı dönemde Türkiye’de elde edilen her 100 TL’lik gelirden emeğin aldığı pay 33,7 TL iken; sermayenin aldığı pay 49,1 TL’ye yükseldi (**TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, IV. Çeyrek: Ekim-Aralık 2025**). Bunun anlamı; gelir bölüşümünde emek aleyhine bir bozulmadır.

Dahası, emeği koruyan yasal düzenlemelerden giderek vazgeçilmesi sonucunda, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu birçok ülkede gelir dağılımı adaletsizliği daha da arttı. Nitekim gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini katsayısı (0’a yakın olması eşitliği, 1’e yakın olması eşitsizliği ifade eder), TÜİK tarafından 0,410 olarak tahmin ediliyor (**TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2025**). En zengin % 20’lik kesimin toplam gelirin yarısına yakını elde ettiği Türkiye’de gelir eşitsizliği yüksek seyrini korumaya devam ediyor. Aşağıdaki grafiklerde ise ülkedeki gelir ve servet dağılımı adaletsizliğinin nasıl giderek arttığı görülüyor.

(Kaynak: <https://wid.world>)

Türkiye işçi sınıfının koşulları kötüleşti

Resmi sendikalaşma oranı % 14,5 olarak duyurulsa da toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin oranı yalnızca % 9,6 düzeyinde ve bu oran özel sektör işçileri söz konusu olduğunda % 4,3'e düşüyor. Grev ertelemeleri kılıfı altında uygulanan fiili grev yasakları, emeğin milli gelirden aldığı payın erimesindeki en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkıyor.

Türkiye’de işçi sınıfının ve dar gelirli hane halklarının, yüksek enflasyon ve yetersiz sosyal koruma nedeniyle ciddi bir ekonomik baskı altında olduğu da bir gerçek. OECD’nin Türkiye raporuna göre en düşük gelirli % 10’luk dilimde yer alan

Sayı: 17/ Nisan 2026

Tez-Koop-İş Sendikası Süreli Yayın
Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi:

Haydar Özdemiroğlu
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Mustafa Eberliköse
Tez-Koop-İş Sendikası
Örgütlenme Birim Müdürü

Editör:

Mustafa Durmuş

Yayın Hazırlığı ve Düzenleme:

Genel Eğitim Sekreterliği

Yasal Haklar: Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltmak da dahil) alıntının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri:

Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi
Mebusevleri, İller Caddesi No:7
06580 Tandoğan- Ankara
Tel: 0312 213 34 44

Faks: 0312 213 34 30

İnternet: www.tezkoopis.org

Elektronik posta:

sendika@tezkoopis.org
x.com/tezkoopissndk
www.facebook.com/tezkoopissndk
www.instagram.com/tezkoopis/
www.youtube.com/@sendikatezkoopis

Yayın türü: Dijital İçerik

ISSN: 2630-5666

haneler, bütçelerinin yaklaşık üçte ikisini gıda ve konut gibi temel ihtiyaçlara ayırmak zorunda kalırken, bu oran en üst gelir grubundaki hanelerin harcamasının iki katına teka-bül ediyor (OECD, *Economic Surveys: Türkiye 2025, April 2025/8*).

Diğer yandan emeklilik dışı sosyal koruma harcamalarının GSYH içindeki payı % 1,4 ile OECD medyanı olan % 5,6'nın çok altında ve örgüt bazındaki en düşük seviye olarak kaydediliyor. Ayrıca, iki çocuklu bir hane üzerindeki vergi yükünün OECD ortalamasının iki katına ulaşması ve en yoksul kesimdeki çocukların kreş hizmetlerinden yararlanma oranının sadece % 0,4'te kalması; bir yönüyle kadınların ücretli istihdama katılımını engellerken, diğer yandan işçi sınıfının ekonomik şoklara karşı savunmasızlığını artırıyor.

Rapor, Türkiye'nin diğer OECD ülkeleriyle arasındaki gelir uçurumunun kalıcılaştığını ve istihdamdaki yapısal sorunların derinleşerek devam ettiğini de açıkça ortaya koyuyor. İşçi başına potansiyel büyüme yavaşlarken verimlilik düşük seyrediyor; sermaye ise bu yapısal krizin faturasını, işçinin çalışma ve yaşam koşullarını daha da ağırlaştırarak kesiyor.

Gerçek işsizlik % 31'i aştı

Türkiye'de istihdam edilenlerin sayısı 32 milyon 158 bin kişi iken, bunun 15 milyon 501 bini ücretli çalışanlardan oluşuyor (TÜİK, *Ücretli Çalışan İstatistikleri, Şubat 2026*, <https://veriportal.tuik.gov.tr/tr/press>, 29 Nisan 2026). Resmi dar tanımlı işsizlik oranları 0,3 puan gerilemeyle % 8,1'e düşmüş gibi sunulsa da bu ve-

riler gerçeği yansıtmıyor (TÜİK, *İşgücü İstatistikleri, Mart 2026*, <https://ve-riportal.tuik.gov.tr/tr/press>, 29 Nisan 2026). Ümidi kırılanları, eksik istihdam edilenleri ve çalışmaya hazır olduğu halde iş aramayanları kapsayan geniş tanımlı (âtil) işsizlik oranı % 31'i aşarak milyonlarca emekçiyi kronik bir yoksulluğa mahkûm ediyor.

Özellikle kadın emekçilerin durumu çok daha vahim. Sermaye, ücretsiz ve nitelikli çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerinin yokluğunda, kadın emeğini ev içi ücretsiz bakıma hapsederek ve kadınları çalışma hayatında en güvencesiz, örgütsüz alanlara iterek çifte sömürü mekanizmasını ayakta tutuyor.

Emeğin milli gelirden aldığı paydaki azalma ise hız kesmeden sürüyor: 1999'da % 50 civarında olan ücret gelirlerinin milli gelir içindeki payı yıllar içinde düşerek % 30'lar seviyesine çakılmış durumda. Vergi yükü, zaten adaletsiz gelir vergisi nedeniyle yoksullaşmış olan işçi sınıfının sırtına, bir de dolaylı vergiler üzerinden bindiriliyor.

Diğer yandan dünya genelinde mevcut milyoner sayısına 680.000'den fazla dolar milyoneri eklenirken (2024), milyoner artışında en yüksek oran, % 8'i aşan Türkiye'de gerçekleşti (UBS, *Global Wealth Report 2025*).

Bu tablo, ülkedeki hem gelir hem de servet bölüşümündeki adaletsizliğin doğrudan bir yansımasıdır.

Bir başka düzene ihtiyaç var

Düşük ücretlerin, artan eşitsizliklerin, yoksulluğun ve kriz sonrası uygulanan emek karşıtı kemer sıkma politikalarının kapitalist dünyada yabancı düşmanlığı, ırkçılığı, şovenizmi ve bunlar üzerinden şekillenen aşırı sağ otoriter popülizmi yükseltmekte olduğunu görüyoruz. Öyle ki ana akım burjuva partilerinden umudunu kesen mutsuz yığınlar otoriter popülist, faşist liderlerin peşine takılıyor.

Diğer yandan popülizmin ne 1970'lerdeki ne de günümüzdeki otoriterlikle güçlendirilmiş neo-liberal popülist biçiminin kapitalizmin artık tamir edilemez düzeye gelen defolarını gidermeye yetebileceği, son 40 yıllık deneyimlerden anlaşılıyor.

Özcesi, başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm ezilenlerin gerçekten bayram edecekleri yeni bir toplumsal sisteme ihtiyaç var. Bu (bazı filozoflarca "Kapitalizm Ötesi Toplum" gibi belirsiz bir biçimde tanımlansa da), ücretli emek sömürsü başta olmak üzere her türlü sömürünün, ezme ve ezilme ilişkisinin ortadan kaldırıldığı bir sistem olmak zorunda.

Yani emeğe, kadına, çocuğa, engelliye, doğaya, hayvana dost; farklı kimliklere ve inançlara saygılı ve eşitlikçi, verimli, israfçı olmayan adaletli bir bölüşümü hedefleyen özgürleştirici bir sosyo-ekonomik düzeni, yani bu yüzyılın sosyalizmini kurmaya ihtiyacımız var. Bu ihtiyaç var oldukça 1 Mayıs'lar uluslararası işçi sınıfı ve emekçi halkların birlik, dayanışma ve mücadele günü olmaya devam edecektir.

Bahar Geliyor, İşçi Sınıfı Uyanıyor! Grevler, Direnişler ve Zaferler ile 1 Mayıs 2026

Yüz yıl önce, 1926'nın mayıs ayında, Britanya kömür madenlerinde giderek ağırlaşan çalışma koşulları, patronların madencilerin ücretlerinde % 25'e varan kesintiler talep etmesi ve çalışma saatlerini uzatmak istemesiyle patlama noktasına ulaştı. Madenciler, "Ücretlerden bir kuruş eksilmeyecek, iş gününe bir dakika mesai eklenmeyecek" şiarıyla birleştiler. Hemen ardından ulaşım işçileri, matbaacılar ve demir-çelik çalışanları işçileri iş bıraktı. Trenler durdu, gazeteler basılmadı, limanlar sessizliğe büründü. Grev dalgası tersane ve tekstil işçilerinin de katılımıyla büyüdü. Grevdeki toplam işçi sayısı 1,5 milyonu aştı. Madenciler, işçi sınıfı tarihinin en büyük direnişlerinden birini başlattı. Grevin toplumsal düzeyde karşılık bulması, hükümeti harekete geçirdi; grevi anayasal düzene tehdit olarak niteleyen hükümet, ordu ve polisi sokağa indirdi (Cal Winslow, "Their Greatest Effort Ever": The British General Strike at 100, <https://jacobin.com/2026/05/general-strike-britain-labor-history#:~:text=One%20hundred%20years%20ago%20on,as%20much%20as%2025%20percent.,04.05.2026>).

4 Mayıs 1926 grevinin 100. yıldönümünde, TUC (Birleşik Krallık Sendikalar Kongresi) Genel Sekreteri Paul Nowak'ın değerlendirmelerine göre bu tarihi olay, yenilgiyle sonuçlanmış olsa da İngiliz sendikal hareketinin tanık olduğu en büyük dayanışma eylemlerinden biri olarak kabul ediliyor (Paul Nowak, "Reflections on the General Strike, 100 years on", <https://www.tuc.org.uk/blogs/reflections-general-strike-100-years,04.05.2026>).

Nitekim 1926 grevi 9. gününde sona ermiş ve işçiler bir kazanım elde edemeden işlerine dönmüş olsa da yüz yıl sonra, bu direnişin ruhu bugün ABD'de bir hesaplaşma anı olarak yeniden canlanıyor. Binlerce farklı noktada bir araya gelen işçiler ve öğrenciler, Trump yönetiminin ekonomik politikalarına, göçmenlere yönelik baskılara ve dış politikadaki savaş çığırkanlığına karşı koordineli bir direniş sergileyerek;

"Savaşa, ICE'ya, milyarlere yönelik baskının aracı haline gelen ICE'ya (ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Teşkilatı) ve otoriterleşmeye, göç ve savaş politikalarına, serveti her geçen gün katlanan milyardere, derinleşen eşitsizliğe ve sömürü düzenine karşı ayağa kalkıyor (Uluslararası İşçi Dayanışma Derneği).

1926'nın geleneksel grev taktikleri, bugün geniş çaplı ekonomik boykotlara ve sivil itaatsizlik eylemlerine dönüşmüş durumda. New York Borsası'nın önünde davul çalan aktivistlerden Minneapolis'te köprüleri kapatan gençlere kadar herkes, derinleşen eşitsizliğe ve otoriterleşmeye karşı çıkıyor. Gallup anketlerinin Amerikalıların % 55'inin mali durumunun kötüleştiğini ortaya koyduğu bu yoksullaşma döneminde, Philadelphia'daki perakende boykotlarından

New Orleans'taki hemşirelerin beş günlük grevine kadar sürdürülen geniş çaplı direnişler, aynı zamanda düşük gelirli insanlar için uygun fiyatlı konut, herkes için ücretsiz ve nitelikli sağlık hizmeti ve adil oy hakkı gibi somut taleplerle yeni bir alternatifin kapılarını aralıyor (Stephen Prager, 'A Moment of Reckoning': 4,000+ May Day Demonstrations Across US, <https://www.commondreams.org/news/may-day-2026,01.05.2026>).

Dünyada 1 Mayıs...

1926 Britanya genel greviden 2026'nın 1 Mayıs meydanlarına uzanan yüz yıl, kapitalizmin sömürü mekanizmalarının kabuk değiştirdiğini ancak özündeki sınıfsal çelişkinin baki kaldığını gösteriyor. Bir asır önce kömür madenlerinde yükselen "Ücretlerden bir kuruş eksilmeyecek" sesi, bugün dijital algoritmaların boyunduruğu altındaki kuryelerden, güvencesizlikle kuşatılmış genç işçilere ve işsizlere uzanan kolektif bir hafızanın taşıyıcısı olmaya devam ediyor. 2026 yılı 1 Mayıs'ı sermayenin emeği kutuplaştırma, taşeronlaştırma ve örgütsüz bırakma

stratejilerine karşı işçi sınıfının uluslararası birleşik cephesini yeniden hatırlamamızı sağlıyor.

Bu yıl dünya genelindeki 1 Mayıs gösterilerinin ortak özelliği, klasik taleplerin artık tek başına yeterli görülmemesiydi. Eskiden ağırlıklı olarak ücretler, çalışma saatleri, enflasyon konuşulurken; artık bunlara: savaş korkusu, göç, güvenlik kaygısı, barınma krizi, ifade özgürlüğü eklendi. Yani emek mücadelesi doğrudan "hayatta kalma mücadelesi" ile birleşti.

Bugün dünyanın farklı bölgelerinde yapılan 1 Mayıs gösterilerine baktığımızda ortak bir duygu dikkat çekiyor; belirsizlik. İnsanlar artık yalnızca daha yüksek ücret ya da daha kısa çalışma saatleri istemiyor. Aynı zamanda savaşı bir gelecek, ekonomik ve toplumsal güvence, demokratik haklar, insanca yaşam koşulları talep ediyor.

2026'nın 1 Mayıs'ı, tam da bu nedenle çoklu krizler çağında insanların nasıl bir dünyada yaşamak istediğini gösteren güçlü bir küresel fotoğraf niteliği taşıyor. Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan savaşlar, ekonomik krizler, göç hareketleri ve siyasal gerilimler, bu yılın 1 Mayıs gösterilerine bambaşka bir anlam yükledi. Gelin, 1 Mayıs 2026'da dünyanın dört bir yanından yükselen seslere kulak verelim:

Amerika Birleşik Devletleri: 2026 yılı 1 Mayıs eylemleri, otoriter bir rejime karşı zafer kazanmak için gereken taktiklerin kapsamlı bir provasını tarihe geçti. Ülke genelinde 5.000'den fazla noktada düzenlenen "May Day Strong" etkinlikleri, Martin Luther King Jr.'ın "yaratıcı gerilim" olarak adlandırdığı stratejiyi merkeze alarak toplumsal grev olgusunu yeni bir boyuta taşıdı <https://znetwork.org/znetarticle/may-day-was-even-more-important-than-you-think> (6 Mayıs 2026).

Bu tür eylemler, sendikal örgütlenme ve sivil direniş literatüründe "yapı testi" olarak tanımlanır. Yapı testi, bir grubun veya hareketin gerçek kapasitesini, birliğinin gücünü ve eyleme geçme kararlılığını ölçmek için kullanılan stratejik bir araçtır. Bu yöntem, bir eylemin "hazır olduğu için" yapılması değil, "ne kadar hazır olduğunu" ve "hangi noktalarda zayıflıklar bulunduğunu" anlamak için gerçekleştirilir.

“Çalışma Yok, Okul Yok, Alışveriş Yok” sloganı altında şekillenen bu toplumsal grev girişimi, katılımcıların %89’unun alışveriş yapmayı reddetmesi, %14’ünün okula gitmemesi ve %32’sinin iş bırakma eylemine dahil olmasıyla sembolik bir gösteriden ziyade rejimi somut bir şekilde sarsma kapasitesine sahip gerçek bir ekonomik baskı unsuru haline geldi. Chicago’da öğretmen sendikasının 1 Mayıs’ın tarihini sınıflarda anlatma hakkını kazanması ve binlerce kişinin Union Park’ta toplanmasıyla eylemler kurumsal bir güç kazandı; Washington D.C.’de ise çok sayıda kavşağın kapatılmasıyla işçi hakları ve barış talepleri sokağa taşındı. Eylem günü boyunca stratejik noktalarda yaratıcı direnişler örgütlendi. New York’ta Sunrise Hareketi protestocuları New York Borsası’nın (NYSE) girişlerini kapatarak cesur bir hamle yaparken, Raleigh’de 20 okul bölgesi, 2019’dan bu yana eyalet çapında düzenlenen en büyük öğretmen mitingi nedeniyle tamamen kapatıldı. Memphis’te protestocular, hava ve suyu kirleten devasa türbinlerine karşı Elon Musk’ın xAI veri merkezinin girişini bloke ederken; San Francisco’da bir grup, ICE’nin (Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza) havalimanındaki varlığını protesto etmek amacıyla SFO Havalimanı’nı işlevsiz hale getirdi. New Orleans’ta grev yapan hemşirelerin ve Ohio’daki Kent State Üniversitesi’nde kurşunlara göğüs geren önceki nesilleri onurlandırarak DEI ofislerinin kapatılmasını protesto eden öğrencilerin de dahil olduğu bu koordineli eylemler, toplumsal grevin dağınık bir liderlik modeliyle rejimin ekonomik ve siyasi otoritesine karşı nasıl birleşik bir cephe oluşturabileceğini tüm dünyaya duyurdu.

Gücün ancak “kullanılarak” inşa edilebileceği vizyonu ile hareket eden koalisyon, bu tek günlük eylemi, ileride gerçekleştirilebilecek daha kapsamlı mücadele süreçleri için gerekli gücü oluşturmanın kritik bir basamağı olarak değerlendirdi. Toplumsal grev olgusunun bu denli ön plana çıkarılmasının temelinde, başarılı anti-otoriter kampanyaların %83’ünün işçi sınıfının güçlü katılımıyla kazanıldığına dair sivil direniş araştırmaları yatıyor. Zira ekonomik düzeni sarsmaya yönelik (üretim ve tüketimden gelen gücü aynı anda kullanan) hareketlerin başarı oranı, yalnızca miting ve dilekçelerle yetinenlere kıyasla çok daha yüksek. Bu bağlamda 2026 Mayıs Günü, Minneapolis’te federal ajanların şiddetine karşı geliştirilen ve toplumsal hayatı her alanda “durdurmayı” amaçlayan direnişi ulusal bir boyuta yayma çabasıdır. Hareketin örgütleyicileri, bir genel grevin istendiği an açılacak bir vana olmadığını, aksine birbirleriyle uyumlu hareket etmeye hazır gruplar gerektirdiğini vurgulayarak, bu 1 Mayıs’ı gelecekteki kritik dönüm noktalarına karşı bir operasyonel hazırlık olarak kurguladıklarını belirtiyor. Los Angeles’tan Memphis’e kadar uzanan bu taktiksel tırmanış, demokratik ilkeleri savunmak için yalnızca sandığa güvenilemeyeceğini, özgür ve adil seçimlerin yapılmaması durumunda ekonomik gücün acil durum planı olarak devreye sokulması gerektiğini açıkça ortaya koydu. Sonuç itibarıyla, sivil itaatsizliğin ve toplumsal grev bilincinin bu denli kitleselleşmesi, rejimin saldırılarını kalıcı olarak sona erdirmek amacıyla milyarlarca doların hedef alan koordineli bir ekonomik direnişin ilk kitlesel ve örgütlü adımı oldu.

Hindistan: Başkent Yeni Delhi’de düzenlenen büyük yürüyüşte atılan sloganlarda özellikle kayıt dışı sektörlerde artan işçi hareketliliğine işaret edildi. Kolluk kuvvetlerinin engellemelerine rağmen düzenlenen protestolarda, düşük asgari ücrete ve işçi haklarına yönelik baskılara tepki gösterildi (*Birgün*).

Endonezya: Başkent Cakarta’daki 1 Mayıs eylemlerinde göstericilere hitap eden Cumhurbaşkanı Prabowo Subianto kurye ve taksicilere yönelik yeni ekonomik düzenlemeler açıkladı. Subianto, dijital platformların sürücülerden aldığı komisyon oranının % 20’den en fazla % 8’e düşürüldüğünü duyurdu (*Birgün*).

Güney Kore: 63 yıl önce hem 1 Mayıs’ın ismi değiştirilmiş hem de resmi tatil olması iptal edilmişti. Güney Koreli işçi ve emekçiler uzun ve kararlı mücadeleler sonucu bu yıl yeniden 1 Mayıs’ın resmi tatil olarak kabul edilmesini sağladılar. Mitinge katılan işçi ve emekçiler bu kazanımı kutlarken esnek ve güvencesiz çalışmaya, taşeronlaştırmaya, iş kanunlarının uygulanmamasına karşı mücadeleyi büyüteceklerini vurguladılar (*Uluslararası İşçi Dayanışma Derneği*).

Kanada: Ottawa’daki 1 Mayıs yürüyüşü Confederation Park’tan başladı. Yerel 1 Mayıs komitesi yürüyüşü emek, göçmen hakları ve sosyal adalet mücadelelerinin bileşkesi olarak değerlendirdi. Kanada’da ABD’de olduğu gibi resmi Emek Günü Eylülde kutlanmasına rağmen, sendikal ve sol hareketler açısından 1 Mayıs, işçilerin uluslararası mücadele ve dayanışmasının günü olmayı sürdürüyor (*Bianet*).

Avrupa’da refah devleti kazanımlarının kaybedilmesi endişesi

Avrupa, 1 Mayıs’ı ekonomik krizin gölgesinde, ancak yükselen bir sınıf dayanışması ve enternasyonalist ruhla karşıladı. Yunanistan’dan Norveç’e, Almanya’dan Portekiz’e kadar meydanları dolduran binlerce emekçi artan hayat pahalılığına, hak gasplarına ve kıta genelinde tırmanan militarizm politikalarına karşı sesini yükseltti.

Özellikle Fransa, Almanya ve Belçika gibi ülkelerde insanlar sadece ücret artışı istemiyordu. Asıl korku, onlarca yıldır alışılmış sosyal devlet düzeninin zayıflamasıydı. Meydanlarda şu duygular öne çıktı: “Çalışıyoruz ama eskisi gibi yaşayamıyoruz.” “Savaş bütçeleri büyürken sosyal haklar azalıyor.”

Özellikle Rusya-Ukrayna savaşı sonrası Avrupa’da savunma harcamaları arttı, enerji fiyatları yükseldi, hayat pahalılığı

kalıcı hale geldi. Bu nedenle 1 Mayıs yürüyüşlerinde ilk kez bu kadar yoğun şekilde NATO karşıtı sloganlar, savaş karşıtı pankartlar, Filistin halkına destek gösterileri öne çıktı.

Yunanistan: İşçi ve emekçiler 1 Mayıs'ta genel greve giderek başkent Atina'da kitlesel bir miting düzenlediler. Genel grev nedeniyle toplu taşıma araçları, limanlar durdu. İşçiler işçi düşmanı yasaların kaldırılmasını, dondurulan ücretlerin arttırılmasını, kamu hizmetlerine ayrılan bütçenin arttırılmasını talep ettiler. Meydanlarda ayrıca Filistin halkı ile dayanışma mesajları öne çıkarken, Küba'ya yönelik ablukanın kaldırılması ve Yunanistan'daki NATO üslerinin kapatılması talepleri güçlü bir şekilde yankılandı (**Uluslararası İşçi Dayanışma Derneği; Sol Haber**).

Avusturya: Viyana'da 1 Mayıs, geçen yıllara göre daha coşkuyla geçti. Kortejde Avrupa'nın savaş çıkırtkanı tutumuna karşı ve Avusturya hükümetine karşı sloganlar atıldı. Filistin ile dayanışma etkinliklerinde önemli bir rol oynadı (**Sol Haber**).

İspanya: Başkent Madrid'de on binlerce işçi ve emekçi, "Savaşın bedelini kapitalizm ödemeli!" sloganıyla sokaklara çıktı. Düşük ücretlere, derinleşen konut krizine ve artan militarizme karşı yürüyen işçiler, yaşam koşullarının giderek ağırlaşmasına tepki gösterdi (**Uluslararası İşçi Dayanışma Derneği**).

Norveç: Başkent Oslo'da 1 Mayıs, "Sağ Parti Oslo'yu yoksullaştırıyor - refahımızı yok etmeyin" sloganıyla gerçekleştirildi. Otel ve restoran emekçilerinin grevi 1 Mayıs meydanına damgasını vurdu. NATO'nun yeniden silahlandığı, ABD emperyalizminin Ortadoğu ve Pasifik'te askeri müdahalelerini tırmandıracağı ve İsrail'in Gazze'deki soykırımının sürdüğü bir dönemde alanlara çıkan Norveç emekçileri, 1 Mayıs'ta sermayeye, savaşa ve ırkçılığa karşı sesini yükseltti (**Sol Haber**).

Fransa: Fransa genelinde yaklaşık 300 noktada yürüyüş düzenlendi. Paris, Lyon ve Nantes'da on binler sokağa çıktı. Gösterilerde Gazze'ye destek ve "Özgür Filistin" sloganları dikkat çekti. Bazı şehirlerde polis müdahalesi ve gözaltılar yaşandı. Ayrıca Fransa'da hükümetin 1 Mayıs'ta bazı işletmelerin açık kalmasına izin vermesi sendikalarla tartışma yarattı (**Sol Haber**).

İngiltere: Bu yıl 1 Mayıs, 1926 genel grevinin 100. yılı dolayısıyla 4 Mayıs'ta kutlandı. Londra'da düzenlenen yürüyüşte, yasaklanan genel grev hakkının mücadeleye elde edileceği vurgulandı (**Evrensel**).

Almanya: Berlin, Hamburg ve birçok şehirde büyük yürüyüşler düzenlendi. Sendikalar, iş güvencesi, yüksek yaşam maliyetleri, sosyal devletin güçlendirilmesi başlıklarını öne çıkardı. Bazı yürüyüşlerde militarizm karşıtı ve Filistin destekli sloganlar da dikkat çekti (**Sol Haber**).

Ortadoğu: Kriz, savaş, işsizlik üçgeninde 1 Mayıs

Orta Doğu'da 1 Mayıs eylemleri daha çok ekonomik kriz, savaş ortamı ve işsizlik ekseninde geçti. Özellikle Irak'ta işçi hakları ve ekonomik sorunlar öne çıktı. Bölgedeki birçok 1 Mayıs gösterisinde Gazze savaşı ve Filistin dayanışması önemli bir tema oldu. Bu durum Avrupa'daki yürüyüşlere de yansdı. Lübnan, Filistin ve çevre ülkelerde ekonomik kriz ve hayat pahalılığına dair mesajlar ön plandaydı.

Gazze, Lübnan, Suriye ve Irak gibi bölgelerde insanlar için temel mesele artık iş güvencesinden çok güvenlik ve gıda, çalışma hakkından çok yaşam hakkı haline geldi. Özellikle Gazze'de yaşanan katliamlar nedeniyle dünyanın birçok yerinde 1 Mayıs gösterileri ile savaş protestoları birleşti.

Türkiye: "Taksim işçilere kapatılmaz"

Türkiye'de gündemin merkezinde yine İstanbul ve özellikle Taksim Meydanı vardı. Sendikalar ve siyasi partiler "Taksim işçilere kapatılmaz" mesajı verdi. Valiliğin yasak kararına rağmen Taksim'e yürümek isteyenlere polis müdahale etti. Metro istasyonları kapatıldı, bazı vapur seferleri durduruldu ve yollar bariyerlerle kapatıldı. İstanbul Valiliği'nin resmi açıklamasına göre 1 Mayıs günü toplam 575 kişi gözaltına alındı. Çağdaş Hukukçular Derneği verilerine göre gözaltına alınanlar arasında 17 çocuk, 8 avukat, 2 gazeteci vardı.

Ankara'da ise Tandoğan meydanında toplanan sendikalar, emek ve meslek örgütleri, öğrenciler ve sınıf dostları, 1 Mayıs 2026'yı ekonomik talepler kadar demokrasi, hukuk, barış ve ifade özgürlüğü talepleriyle karşıladı.

Grevler, direnişler, kazanımlar...

Diğer yandan 2026 yılının 1 Mayıs'ını ülkenin dört bir yanında devam etmekte olan ya da kazanımla sonuçlanan grev ve direnişlerle karşıladık. Bunların başında Eskişehir ve Ankara Beypazarı'nda faaliyet gösteren Yıldızlar SSS Holding'e bağlı Doruk Madencilik işçilerinin beş ay boyunca ücretlerini, tazminatlarını ve özlük haklarını alamadıkları için başlattıkları ve zaferle sonuçlanan direnişleri geliyor. Madenciler 15 gün önce Ankara'ya yürümüş; Kurtuluş Parkı'nda açlık grevine başlamışlardı. Emek ve meslek örgütlerinin, siyasal partilerin ve halkın desteğini de alan maden işçilerinin kararlı direnişi sonucunda geri adım atmak zorunda kalan holding, madencilere haklarını eksiksiz ödeyeceğini taahhüt etti.

Diğer yandan Temel Conta fabrikasında 500 günü aşkın süredir sendikal hakları için direnen işçilerden, dünya markalarına üretim yapan Türkiye'nin en büyük kot ihracatçısı Şık Makas'ta Ekim 2025'ten bu yana büyük bir mücadele örgütleyen işçilere kadar direnişteki emekçilerin sesleri birleştiğiçe güçleniyor.

Türkiye İşçi Sınıfı Tarihinde Bir İlk: Özel İtalyan Lisesi Grevi

Özel İtalyan Lisesi Grevi'nin
100. gününde
Öğretmenler
Sesini yükseltiyor:

İtalyan Lisesi yönetimini, sendikal hakları tanımaya ve Türk hukukuna saygı duymaya davet ediyoruz!

Toplu sözleşme sürecini tıkayarak öğretmenlerin emeğini görmezden gelen bu tutum kabul edilemez.

Sendikal sürece saygı duy, sözleşmeyi imzala!
Tüm sendikaları, sivil toplum örgütlerini, siyasi partileri ve İstanbul halkını öğretmenlerin haklı mücadelesine **destek olmaya çağırıyoruz.**

12 Mayıs Salı 13.30
İstanbul İtalya Konsolosluğu
Tomtom Kaptan Sk. No:5, Beyoğlu

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI
Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

UNİ
global
union

Digel Tekstil, Karesi Tekstil, Divriği Madeni, Mersin Limanı, Bekaert, Sivas Demir Çelik, Gabar Petrol başta olmak üzere ülkenin dört bir yanındaki işçiler, hakları için direnmeyi sürdürüyor. Birbirinden bağımsız gibi görünen bu yerel direniş pratikleri, kulaklarımıza emeğin sömürsüne karşı gelişen kolektif bilinci fısıldıyor.

Özel İtalyan Lisesi öğretmenlerinin mücadelesi ise ayrıca üzerinde durulmayı hak ediyor:

İstanbul'un en köklü eğitim kurumlarından biri olan Özel İtalyan Lisesinde aynı sınıflara giren ve aynı işi yapan Türkiye Cumhuriyeti vatanı öğretmenler, İtalyan meslektaşlarından altı kat daha düşük ücret alıyor, ayrıca nöbet ve ek ders gibi iş yüklerini tek başlarına ve ücretsiz olarak üstlenmek zorunda bırakılıyordu.

Öğretmenler bu adaletsizliği müzakere yoluyla çözmeye çalıştıklarında, okul yönetimi tarafından hakaret, tehdit ve mobbinge maruz kaldılar. Bu baskılar karşısında, sorunların bireysel çabalarla çözülemeyeceğini görerek Tez-Koop-İş Sendikası çatısı altında örgütlenme kararı aldılar.

Tez-Koop-İş Sendikası, Özel İtalyan Lisesinde gerekli yetki çoğunluğunu sağladı ve öğretmenleri temsilen toplu iş sözleşmesi masasına oturdu. Ancak okul yöneticileri sendikanın toplu iş sözleşmesine ilişkin tekliflerini sürekli geri çevirerek % sıfır zam dayatmasını sürdürdü. Bu tutum karşısında eğitim emekçileri, dayatılan sefalet ücretlerine ve ayrımcı politikalara karşı 2 Şubat 2026 tarihinde "Dersimiz: Direniş" diyerek greve çıktı.

Grev, sıradan bir ücret talebinin ötesinde, işyerinde modern kölelik olarak tanımlanan derin eşitsizlik ve sömürü uygulamalarına karşı hayata geçirildi.

Diğer yandan grev boyunca okul yönetimi, emekçilerin birliğini bozmak ve direnişi zayıflatmak için çeşitli yollara başvurdu. Sürecin en önemli kırılma noktalarından biri, Milli Eğitim Bakanlığının dışarıdan 26 geçici öğretmen atayarak yasal grevi etkisizleştirmeye çalışmasıydı. Okul yönetimi bu adımı memnuniyetle karşılarken, grevdeki öğretmenler duruma hem fiili hem de hukuki olarak karşı koydu.

Okula gelen geçici öğretmenlere meslek etiği hatırlatılarak birçoğunun derslere girmemesi sağlandı. Eş zamanlı olarak yürütülen hukuki mücadele sonu-

cunda, 4. İdare Mahkemesi ve 4. İş Mahkemesi kararlarıyla bu usulsüz atamaların yürütmesi durduruldu; böylece “grev kırılcılığı” yargı kararıyla tescillenip engellendi.

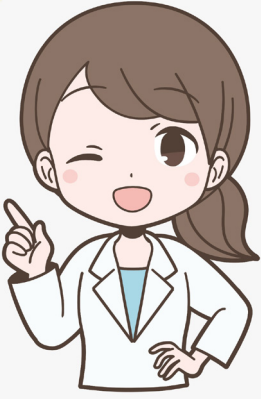
Okul yönetiminin bir diğer stratejisi ise oyalama taktiğiydi. 26 Mart'ta taraflar arasında sağlanan sözlü mutabakata rağmen, İtalyan yetkililer ertesi gün resmi imza atmaktan vazgeçti ve “Roma'dan onay bekliyoruz” diyerek hukuki bağlayıcılığı olmayan niyet beyanları dayattılar.

Aynı zamanda velileri ve öğrencileri grevdeki öğretmenlere karşı kışkırtmayı denediler. Buna karşılık grevdeki

öğretmenler ve Tez-Koop-İş Sendikası temsilcileri; İstanbul İtalya Başkonsoloslugu ve Ankara İtalya Büyükelçiliği önünde eylemler düzenleyerek grevi ulusal ve uluslararası kamuoyuna taşıdı. Velilerin, milletvekillerinin, siyasi partilerin ve demokratik kitle örgütlerinin destek vermesi işverenin bu stratejilerini de tamamen boşa çıkardı.

Özel İtalyan Lisesi grevi, Türkiye'de özel öğretim kurumları tarihinde bir ilktir. Bu süreç, çalışma yaşamında “özel okul öğretmenleri örgütlenemez, toplu iş sözleşmesi yapamaz” algısını net bir biçimde yıkmıştır.

Grevin öğrettiği temel ders, sendikal mücadelenin sadece ekonomik bir hak arama aracı olmadığını; aynı zamanda emekçilerin gerçek dostlarını ve düşmanlarını tanıdığı, sınıf bilincinin aşılandığı bir platform olduğunu kanıtlaması oldu. Öğretmenler, haklarına kararlılıkla sahip çıkarak örgütlü mücadele, dayanışma ve adalet dersi verdi. Özel İtalyan Lisesi grevi, güvencesiz çalışma koşullarına ve “alternatifiniz var” şeklindeki yaklaşıma karşı bir arada duran emekçilerin neler başarabileceğini gösterdi. Üç ayı aşkın süredir grevde olan öğretmenlerin bu kararlı duruşu, diğer tüm özel sektör öğretmenlerine de işyerlerinde sendikal örgütlülüğü ve dayanışmayı büyütme için ilham oluyor.

Bilgine'ye soruldu:
Grev kırılcılığı nedir?

Grev; işçi sınıfının üretimi tamamen durdurarak sermayenin sömürsüne “dur” dediği, emeğin onurunu ve haklarını savunduğu en meşru ve en güçlü mücadele aracıdır. Grev kırılcılık ise patronların kâr hırsı uğruna bu haklı direnişi parçalamak, işçiyi işçiyle karşı karşıya getirmek için başvurduğu bir yöntemdir. Sermaye sınıfı, direniş alanına dışarıdan işçi sokarak, greve çıkmayan işçilere grevcilerin işini yaptırarak grev kırılcılık yapabilir. Bu anlamıyla grev kırıcı işveren olabileceği gibi bizzat işyerinin kendi işçileri de bu rolü üstlenebilir. Ekonomik zorunluluk, iş kaybetme korkusu gibi sebepler işçiyi grev kırıcı konumuna itebilir. Hükümetler de grev ertelemeleri, çeşitli mevzuat düzenlemeleri, kolluk güçlerinin müdahalesi ve kamu işverenliği yoluyla grev kırılcılık yapabilir. Siyasi iktidarların sermaye lehine aldığı “grev erteleme” kararları da açık bir grev kırılcılığıdır.

Grev kırılcılık yasağının en net düzenlendiği yer 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'dur. Madde 68/1'e göre “İşveren, kanuni bir grev veya lokavt süresince, 67'nci madde hükmü gereğince iş sözleşmeleri askıda kalan işçilerin yerine, sürekli ya da geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz.” Yine 68. maddenin 2. fıkrasına göre “Greve katılmayan veya katılmaktan vazgeçen işçiler, ancak kendi işlerinde çalıştırılabilir. Bu işçilere, greve katılan işçilerin işleri yaptırılmaz.”

Bunlara ek olarak, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'ne göre de grev kırılcılık, 87 ve 98 sayılı sözleşmelerin ILO Denetim Organları tarafından yapılan yorumları ile yasaklanmıştır. Türkiye bu sözleşmelerin tamamına taraf olduğu için iç hukukunda grev kırılcılık yasağını bu uluslararası sözleşmelere dayandırmak durumundadır.

Jack London, grev kırılcılığının işçi dayanışmasına ve sınıf kardeşliğine karşı bir ihanet olduğunu şu sözlerle anlatmıştır:

“Tanrı çingiraklı yılanı, kara kurbağayı ve vampiri yarattıktan sonra, elinde kalan en pis, en lanetli malzemeye bir de grev kırıcıyı yaptı. Grev kırıcı dediğin, iki ayak üstünde gezen ama içi lime lime olmuş bir yaratık. Beyni su gibi, ruhu burulmuş bir vida sanki. Omurgası jöleden, tutkaldan... Kalbinin olması gereken yerdeyse, çürümüş ilkelere oluşmuş koca bir ur taşır” (<https://heimatloskultu.org/2025/06/02/bir-grev-kiriciya-yergi-jack-london/>)

Enflasyon Yükseliyor Emekçiler Korumasız Bırakılıyor

Nisan ayı enflasyonu bir önceki aya göre %4,18, bir önceki yılın aralık ayına göre %14,64, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %32,37 artış olarak gerçekleşti. (TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi, Nisan 2026, <https://veripor-tali.tuik.gov.tr> (4 Nisan 2026).

Bunlar TÜİK'in (tartışmaya açık) resmi verileri. ENAG, Nisan ayı enflasyonunu %5,07 ve yıllık enflasyonu %55,38 olarak; İTO ise Nisan aylık enflasyonunu %3,74 ve yıllık enflasyonu %36,83 olarak hesaplıyor.

Enflasyonla mücadele politikası başarısız!

Buradan çıkartılacak ilk sonuç, siyasal iktidarın bir süredir uygulamakta olduğu dezenflasyon politikasının işlemediği; enflasyonun %25-30 bandında olacağıdır. Nitekim OECD bu yıl için Türkiye'de enflasyonun %26,7 olmasını öngörüyor. Yani siyasal iktidar, Türkiye toplumuna çok ağır bir yoksullaşma bedeli ödettirmesine rağmen, enflasyonla mücadele de başarısız oldu.

Yoksulluk daha da artacak!

İkinci sonuç, başta ücretli emekçiler olmak üzere, sabit ve düşük gelirlilerle yurttaşların yoksulluğunun daha da artacağıdır. Bu nedenle de temmuz ayında hem asgari ücret yükseltilmeli hem de emeklilerin ücret ve maaşları, reel olarak (enflasyondan arındırılmış olarak) artırılmalıdır.

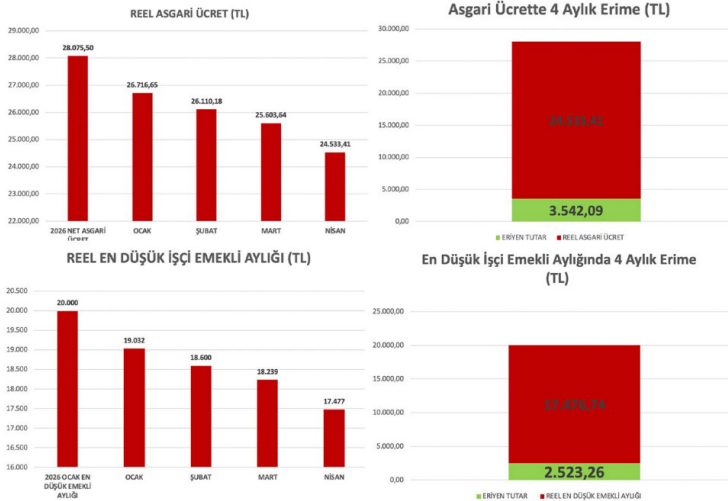
Çünkü ocak ayında; 28,075 TL olan asgari ücret 24,533 TL'ye; en düşük emekli aylığı 20,000 TL'den 17,477 TL'ye geriledi. Böylece ilk 4 ayda, asgari ücretlinin toplam ücretinin 3,543 TL'si; emeklilerin ise 2,523 TL'si enflasyonla ceplerinden alındı.

Suçlu kim: enflasyon mu, izlenen ekonomi politikaları mı?

Her ne kadar suçlu (özellikle de ABD/İsrail-İran savaşı ile birlikte artan) enflasyon olarak gösterilse de asıl suçlu; yıllardır izlediği ekonomi politikaları sonucunda enflasyonu azdıran ve böylece zaten bozuk olan gelir dağılımını daha da bozan, bir avuç süper zengini daha da zengin ederken, toplumun %80'ini yoksulluk ve açlık sınırının altında yaşamaya zorlayan siyasal iktidar. Enflasyon ve yoksulluk, bu düzenin ve onun direksiyonunda olan siyasal iktidarın sınıfsal tercihlerinin ve dünyadaki gelişmeleri doğru değerlendirememesinin bir sonucu.

Savaşın belirgin iki etkisi: petrol ve gübre fiyatlarındaki hızlı artış

Kuşkusuz enflasyondaki bu yükselişte bir miktar ABD/İsrail-İran savaşının etkisi olabilir. Çünkü son birkaç hafta içinde petrol fiyatları büyük dalgalanmalar yaşadı: hem düşüşler hem de yükselişler oldu ancak genel olarak şubat ayı sonunda ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarının başlamasından bu yana petrol fiyatları artmaya devam ediyor. Öyle ki petrolün varili 110 doların üzerine çıktı. Bunun

doğrudan bir sonucu olarak, ülkede benzin ve motorin fiyatları da fırladı.

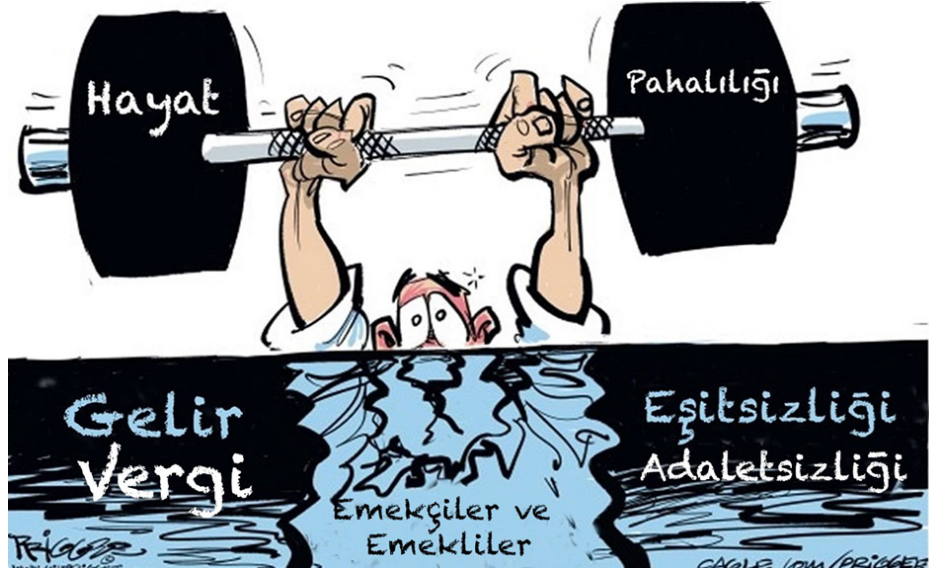
Gübre arzı şoku

Ancak petrol şoku hikâyesinin sadece bir kısmını yansıtıyor. Türkiye'nin ve Avrupa'nın henüz tam olarak yüzleşmediği bir başka şok daha söz konusu: Hürmüz'den geçen trafiğin sürekli olarak kesintiye uğraması, sadece bir enerji krizi anlamına gelmiyor.

Aynı zamanda bir gübre arzı şoku (fiyatların hızla bir şekilde artması ve arzın düşmesi) ve dolayısıyla küresel gıda güvenliğine doğrudan bir risk anlamına da geliyor. Gübre, mahsullerin günümüzün küresel nüfusunun ihtiyaç duyduğu verimi elde etmesini sağlayan çok önemli bir hammadde, öyle ki endüstriyel tarımın geçerli olduğu günümüzde, gübre olmazsa buğday, mısır ve pirinç hasadı önemli ölçüde düşer.

Küresel olarak ticareti yapılan ve gübrenin ana girdisi olan üre miktarının yaklaşık üçte biri Hürmüz Boğazı'ndan geçiyor. Bu yüzden de 20. yüzyıl, hükümetlere petrol ambargolarından korkmayı öğrettiyse, 21. yüzyıl gübre şokundan korkmayı öğretmelidir.

Çünkü enerji piyasaları, rezervler ve ikame yoluyla şokları soğurabilir. Ancak küresel gıda sistemi çok daha zayıf tamponlara sahiptir. Hürmüz'de uzun süreli bir kesinti, sadece ham petrolün fiyatını değiştirmez, modern uygarlığın dayandığı endüstriyel azot döngüsünün dayanıklılığını da test eder. Petrol arabaları çalıştırır, azot ise bitkileri besler. Hürmüz Boğazı'ndaki kriz devam ederse, en önemli bedel ham petrol değil, dünyayı beslemenin maliyeti

olabilir. (<https://theconversation.com/how-the-iran-war-could-create-a-fertiliser-shock-an-often-ignored-global-risk-to-food-prices-and-farming> (5 Mart 2026).

Türkiye tarımının üç veçhesi, durumumuzun hassasiyetini de ortaya koyuyor: Gıda güvenliğinden yoksunluk, gıda bağımsızlığının olmaması ve ithalat üzerinden pahalı gıda temini. Tarımda son 24 yıldır uygulanan neo-liberal politikalar ve özelleştirmeler ülkemizi bu hale getirdi. Kısa vadede bu soruna bir çözüm de mevcut değil. Dolayısıyla hem petrol hem de gübre şokları önümüzdeki aylarda enflasyonu daha da artıracaktır.

Akaryakıt fiyatlarını düşürmek için hükümet gerçekte ne yapabildi?

Siyasal iktidar, akaryakıttan aldığı ÖTV'yi sıfırlamak dışında, herhangi bir şey yapmadı. Bu seçenek de savaşın daha ilk haftalarında tükendi. Oysa bir diğer seçenek olarak, siyasi iktidar benzin ve motorine fiyat tavanı getirerek sürücülerden bir litre yakıt için alınabilecek ücreti yasal olarak sınırlandırabilirdi. Yani indirimden doğan tüm yükü tedarikçinin üstlenmesi şartı getirilebilirdi ama sermayenin kârını azaltan bir girişimde bulunmak iktidarın gündeminde hiç olmadı ve bundan sonra da olmayacak.

Kısa vadede benzin ve dizele olan talep devam edecektir. Çünkü tüm işe gidiş gelişler ve seyahatler iptal edilemez ya da ertelenemez. İnsanların işe, çocukların okula gitmesi gerekiyor. Alternatif olarak, insanların kamucu toplu taşımaya yönelmesi önerilebilir ama siyasi iktidar kamucu olan her alternatifi reddediyor. Yetmiyor bu işi üstlenen muhalefet partilerine ait belediyeleri etkisiz hale getiriyor.

Orta ve uzun vadede, hanelerin gelecekteki fosil yakıt tüketimine olan bağımlılıklarını azaltacak şekilde politikalar hayata geçirilmesi ise asıl çözüm olabilir. Bunun için de kâr amacından vazgeçmek gerekiyor. Kısaca böyle bir paradigma değişikliği bu iktidarın yapabileceği bir iş değil.

Diğer ülkeler ne tür tedbirler aldılar?

Bu büyük enerji şokunun haneler ve işletmeler üzerindeki ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla, birçok Avrupa hükümeti çeşitli mali önlemler almaya başladı. Toplamda, Avrupa hükümetleri bugüne kadar ABD/İsrail-İran savaşının enerji faturaları üzerindeki etkilerini hafifletmek amacıyla, yaklaşık 10,46 milyar avroluk bir mali önlem paketini taahhüt etti. (ABD'nin savaşta harcadığı minimum 25 milyar

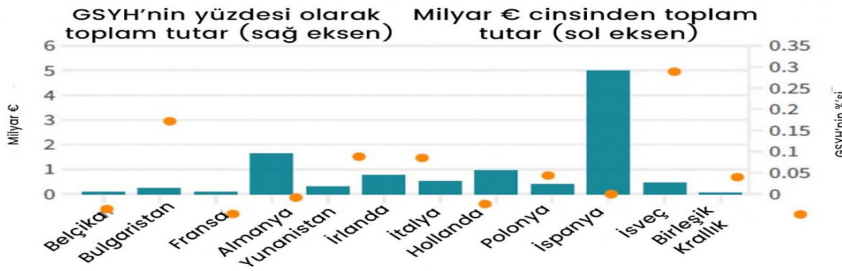
doların karşısında oldukça halkçı bir destek).

Mutlak rakamlarla bakıldığında, İspanya ve Almanya açık ara en yüksek taahhütleri verdiler. Toplam tutarın neredeyse yarısı tek başına İspanya'ya ait, bu da İspanya'daki sol hükümet ile uyumlu bir davranış. Göreceli olarak (GSYH'ye oranla) ise İspanya, Bulgaristan, Yunanistan ve İrlanda başı çekiyor. (<https://www.bruegel.org/dataset/2026-european-energy-crisis-fiscal-response-tracker> (28 Nisan 2026).

Uygulamada, hükümetlerin kaynaklarının büyük bir kısmı ÖTV ve/

veya KDV'nin indirilmesine ayrıldı. Bazı ülkeler ayrıca sektörel önlemler (örneğin, akaryakıt indirimleri) uygulamaya koyarken, yalnızca dört ülke haneleri özel olarak hedefleyen önlemler aldı.

Savaşın sürmesi, petrol ve gıda fiyatları üzerindeki etkileri bağlamında, hem enerji hem de gıda krizine neden olacaktır. Bu da yıllardır yüksek enflasyon, yüksek işsizlik, adaletsiz vergiler ve adaletsiz gelir bölüşümü nedeniyle ciddi biçimde yoksullaşan Türkiye toplumunun mevcut sorunlarını daha da artıracaktır.

Kaynak: Eurostat for the year 2025; GDP data for the UK was retrieved separately from the Office for National Statistics, [Decreto Bollette](#).

Not: İtalya'ya ait veriler, 18 Şubat 2026'da onaylanan 5 milyar €'luk paketi (Decreto Bollette) içermez; çünkü bu paket İran savaşının başlamasından önce uygulanmıştır.

Bazı Ülkelerin Yükselen Petrol Fiyatlarına Karşılık Aldığı Önlemler		
Belçika	80 milyon Euro	
Ulaşım destek paketi		60 milyon Euro
Özel araçla yapılan iş seyahatler için destek paketi		5 milyon Euro
Fosil yakıt kullanan haneler için ısınma desteği		15 milyon Euro
<i>Süre: Mayıs 2026 - Temmuz 2026</i>		
Bulgaristan	225 milyon Euro	
Ulaşım destek paketi		100 milyon Euro
Sanayi elektrik programı		125 milyon Euro
<i>Süre: Temmuz 2025 - Haziran 2026</i>		
Fransa	70 milyon Euro	
Ticari yakıt sübvansiyonları		70 milyon Euro
<i>Süre: Nisan 2026</i>		
Almanya	1.620 milyon Euro	
KDV indirimi		165 milyon Euro ile sonuçlanan enerji vergisi indirimi 1.455 milyon Euro
<i>Süre: Mayıs 2026 - Haziran 2026</i>		
Yunanistan	300 milyon Euro	
Tüketici ve çiftçi destek paketi		300 milyon Euro
<i>Süre: Nisan 2026 - Mayıs 2026</i>		
İrlanda	725 milyon Euro	
Özel tüketim vergisi indirimleri - aşama 1		250 milyon Euro
Özel tüketim vergisi indirimleri - aşama 2		505 milyon Euro
<i>Süre: Nisan 2026 - Temmuz 2026</i>		
İtalya	517 milyon Euro	
Motorlu taşıt yakıtlarında tüketim vergisi indirimi		417 milyon Euro
Karayolu taşımacılığı acil durum vergi indirimi		100 milyon Euro
<i>Süre: Mart 2026 - Nisan 2026</i>		
Hollanda	967 milyon Euro	
Enerji acil durum fonu destek paketi		195 milyon Euro
Ulusal Isıtma Fonu destek paketi		180 milyon Euro
Enerji düzelticileri destek paketi		80 milyon Euro
Yalıtımı yetersiz evler destek paketi		15 milyon Euro
Balıkçılık sektörü yakıt destek paketi		25 milyon Euro
Tarım ve bahçecilik destek paketi		25 milyon Euro
VVE destek paketi		25 milyon Euro
Vergi indirimi paketi		340 milyon Euro
Kalan tutar		82 milyon Euro
<i>Süre: Önlemin türüne göre farklılık gösterir.</i>		
Polonya	~ 396 milyon Euro	
Akaryakıt fiyat paketi		1,68 milyar zL / ~ 396 milyon Euro
<i>Süre: Nisan 2026</i>		
İspanya	5.000 milyon Euro	
Akaryakıt, elektrik ve doğalgazda KDV indirimlerini ve ulaştırma, çiftçiler ve sanayiye yönelik doğrudan yardımları içeren paket		5.000 milyon Euro
<i>Süre: Mart 2026 - Haziran 2026</i>		
İsveç	~ 466 milyon Euro	
Araç yakıt vergisi indirimi		1.64 milyar SEK, ~ 151 milyon Euro
<i>Süre: Mayıs 2026 - Eylül 2026</i>		
Elektrik ve gaz fiyatı telafisi		3,4 milyar SEK, ~ 315 milyon Euro
<i>Süre: Ocak 2026 - Şubat 2026</i>		
Birleşik Krallık	~ 61 milyon Euro	
Kalorifer yakıtı kullanan haneler için ısınma desteği		53 milyon Sterlin, ~ 61 milyon Euro
<i>Süre: Nisan 2026 - belirsiz</i>		

Kaynak: <https://www.bruegel.org/dataset/2026-european-energy-crisis-fiscal-response-tracker>

Savaş Sürüyor

Sekizinci haftasına giren Orta Doğu'daki savaş daha da sürecektir gibi görünüyor çünkü Trump bir "çıkış yolu" bulamıyor. Bunun yerine, sadece İran'a karşı bir savaş değil, kendi ekonomisi dahil, tüm dünyaya bir ekonomik savaş açmış durumda.

Öyle ki savaşın ABD'ye doğrudan maliyetinin Pentagon'ca açıklanan 25 milyar doların üç katından fazla olduğu ileri sürülüyor. ABD ekonomisi bir yandan durgunluğa girerken, diğer yandan enflasyon oranı yükseliyor. Yani ABD ekonomisinin stagfasyona girmesi mümkün. Eş zamanlı olarak, finansal piyasaların (başta tahvil piyasası olmak üzere) kırılganlığı artarken (iki ve üç yıllık Hazine tahvili faizleri fırladı), ülkenin borç stoku devasa boyutlara ulaştı: (<https://wolfstreet.com/2026/03/21/2-year-3-year-treasury-yields-spike-flip-to-rate-hike-yield-curve-uninverts-government-sold-606-billion-of-treasury-securities-this-week-as-the-borrowing-must-go-on/> (21 Mart 2026)

Bu gelişmeler olurken, Trump'a karşı toplumsal muhalefet de giderek yükseliyor. Bu durum Trump'ın Kasım ayındaki ara seçimleri kaybetme ihtimalini ortaya koyuyor ki bu Trump ve çevresi için kötü bir haber. İran savaşından "zafer" ile çıkıp, seçimlere savaş kazanan kahraman olarak girmeyi hayal ediyordu. Bu nedenle de savaşı sürdürmek onun için tek seçenek gibi görünüyor.

İçerden sağlanan ticari bilgi

Trump'ın savaşı sürdürmesinin bir diğer nedeni; içinde yer aldığı

finansal oligarşinin, petrol fiyatlarındaki ciddi iniş çıkışlardan önemli spekülasyon kârlar elde etmesi. Nitekim, 6 Mayıs'ta açıklanan ABD-İran Barış Anlaşması raporundan hemen önce, yaklaşık 1 milyar dolarlık ham petrol açık pozisyonu açıldı.

Axios'un haberini yayınlamasından iki saatten biraz fazla bir süre sonra, saat 07:00'de, petrol fiyatları %12 düştü. Bu durum, içeriden bilgi alan bir yatırımcının birkaç saat içinde 125 milyon dolar kazanmasını sağladı ve bu da Trump'ın planlarından haberdar olanların gerçekleştirdiği "epik içeriden bilgi ticareti"nin bir başka örneği olduğu yönünde suçlamalara yol açtı.

Aslında bu bir ilk değil zira geçen ay, görevdeki bir ABD özel kuvvetler askeri, Polymarket platformunda Venezuella Devlet Başkanı Nicolás Maduro'nun iktidardan düşürüleceğine dair yaklaşık 400.000 dolarlık bahis oynadıktan sonra, Adalet Bakanlığı tarafından suçlandı. Bu bahsi, kendisinin de dahil olduğu bir operasyonla ilgili gizli bilgileri kullanarak yaptığı iddia ediliyor. (<https://www.commondreams.org/news/iran-oil-insider-trading> (6 Mayıs 2026).

Körfez'de şu anda tıkanmış durumda olan ve küresel ekonomi için hayati önem taşıyan tek emtia petrol ve doğalgaz değil. Modern tarım için hayati önem taşıyan gübreler (üre ve amonyak); kükürt (pil kimyasında gerekli olan ve toprak verimliliği için hayati

önem taşıyan fosfat gübrelerinde kullanılan sülfürik asidin hammaddesi); reçineler, kaplamalar ve plastikler için hayati önem taşıyan metanol; elektrikli araç pil anotlarında kullanılan grafit hammaddeleri; inşaat, ulaşım ve yenilenebilir enerjide kullanılan alüminyum ve yarı iletken üretiminde kritik bir rol oynayan helyum tedariki de ciddi sıkıntıya girebilir.

Tedarik zincirindeki aksaklıklardan en çok etkilenecek sektörlerden biri de yapay zekâ sektörü olacaktır. Zira savaş yapay zekâ modellerinin temelini oluşturan bilgisayar çiplerinin akışını tehdit ediyor. Üretimdeki bir aksama, sadece tüketici ve ticari elektronik ürünlerin tedarikini zorlamakla kalmayacak, aynı zamanda şirketlerin veri merkezi inşaatına yüz milyarlarca dolar aktardığı bir dönemde, yapay zekâ bilgi işlem kapasitesinin büyümesini ciddi şekilde aksatabilir. (<https://prospect.org/2026/04/13/how-iran-war-threatens-ai-economy-semiconductors-supply-chain-strait-hormuz> (13 Nisan 2026))

Dünyanın tarım sektörleri fosil yakıt sektörüyle sıkı bir şekilde entegre durumda ve bu durum aralarında Hindistan, Türkiye ve Afrika'daki bazı ülkelerin bulunduğu azgelişmiş ülkelerin tarımına devasa ekolojik ve sosyal maliyetler yükleniyor. Bunun daha az tartışılan sonuçlarından biri, tarımın her aşamasında gıda üretimi ile fosil yakıt endüstrisi arasında kurulan bağlantı.

İran'a karşı yürütülen haksız savaş, yukarıda belirtilen temel gıda maddelerindeki kıtlığın yarattığı şokun, dünyanın dört bir yanındaki çiftçilerden

süpermarket raflarına gıda taşıyan tedarik zincirlerinde şimdiden dalga dalga yayıldığı anlamına geliyor.

Bu gıda maddelerinin fiyatları hızla yükselirken, bu aksaklıklar hem sürdürülebilir nakliye hem de büyük ölçekli endüstriyel tarımı tehdit ediyor. Dünya Gıda Programı, savaşın bir sonucu olarak 45 milyon kişinin daha akut açlığa sürükleneceğini tahmin ediyor ve bu insanların yaklaşık üçte ikisi Afrika'da bulunuyor. Ayrıca, bu tehdidi daha da ağırlaştıran bir faktör olarak, Afrika ülkelerinin bir başka devlet borç kriziyle karşı karşıya olduğunu ve doların güçlenmesi borç servisi maliyetlerini artırdığı için, krizin çözülmesine dair çok az umut olduğunu da unutmamak gerekiyor. (<https://annpettifor.substack.com/p/if-trump-could-chicken-out-he-would> (25 Nisan 2026)).

Küresel istikrarsızlık küresel eşitsizliği artırıyor, küresel eşitsizlik ise istikrarsızlığı besliyor

Petrol ve gıda şoklarının mevcut küresel eşitsizliği etkilediği çeşitli kanallar var ve bunlar şu anda eşzamanlı olarak işliyor ve birbirlerini pekiştiriyor. İlk kanal, petrol fiyatlarındaki şok dalgası: Petrolün varili 60 dolardan 110 dolara kadar yükseldi. Bir tahmine göre, hane halklarını bu artıştan korumak için gereken ortalama maliyeti, gelişmekte olan piyasalarda ve gelişen ekonomilerde GSYH'nin neredeyse %1'i kadar olabilir. Bazı ülkeler için bu yük çok daha yüksektir.

İkinci kanal, gıda fiyatlarındaki artış: Küresel Güney'deki en yoksul haneler genellikle gelirlerinin %70'ini gıdaya harcıyor ve bu nedenle sadece artan gıda fiyatlarına değil, aynı zamanda yemek pişirmek için artan yakıt maliyetlerine de ciddi şekilde maruz kalıyor. Üçüncü kanal, mali sıkışma: Azgelişmiş ülkelerdeki hükümetler bir üçlü açmazla karşı karşıya. Artan enerji ve gıda fiyatlarının sosyal çalkantılara yol açmasını önlemek için, yakıt sübvansiyonları sağlamak, sosyal harcamaları sürdürmek ya da mali istikrarı korumaları gerekiyor. Diğer yandan uygulanmakta olan neo-liberal otoriter ekonomi politikaları halka dönük sosyal harcamaları kısıyor. Bu da ülkedeki eşitsizliği derinleştiriyor.

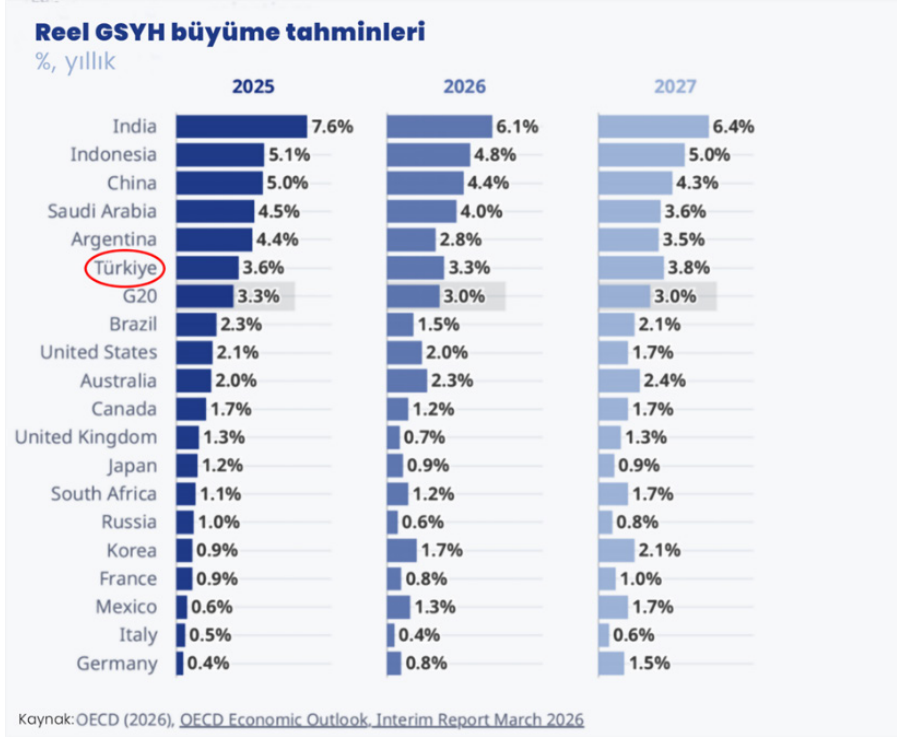
Yani küresel kargaşa ile küresel eşitsizlik arasındaki ilişki tek yönlü değil. Bu ilişki karşılıklı olarak birbirini pekiştiriyor. İkisi birbiriyle etkileşime giriyor ve birbirini besliyor: Gıda ve yakıt fiyatlarındaki artış toplumsal huzursuzluğa yol açabilir. Mali zorluklar devletin yönetim kapasitesini zayıflatır. Zayıflayan yönetim ise uluslararası istikrarsızlığa, normlara yönelik itirazlara ve siyasi çatışmalara neden olur.

Ülkeler arası ve ülkeler içindeki eşitsizlik, başlı başına bir kargaşa faktörü haline gelebilir. Şu anda, kendi kendini pekiştiren ve ivme kazanan bir kıyamet döngüsüne tanık olup oluyoruz. Küresel kargaşa, eşitsizliği derinleştiren fiyat şokları yaratıyor ve derinleşen eşitsizlik ise daha fazla kargaşaya yol açan siyasi koşulları besliyor. Bu bir geri besleme döngüsü ve bu döngü şu anda hızlanıyor. (<https://www.wider.unu.edu/publication/coming-fuel-and-food-shockwave-how-global-disorder-could-deepen-global-inequality> (Nisan 2026))

Savaşın ve Krizin Faturası Emekçilere Kesiliyor!

Ekonomik büyüme

Türkiye ekonomisi yıllardır alışkın olduğu %4-5 aralığındaki ekonomik büyümesinden çok farklı bir görünüm sergiliyor. 2026 yılı için OECD'nin Türkiye ekonomisinin büyümesine ilişkin tahmini %3,3. Ancak savaşın yaygınlaşarak sürmesi halinde bunun sağlanabilmesi kolay değil.

Enerji tüketiminin payı

Türkiye'de petrol ürünleri ve doğal gaz tüketiminin milli gelir içindeki payı %3. Bu tüketim, ortalama tüketici sepetinin %7'sini oluşturuyor. Ancak yoksullar ve zenginler açısından önemli bir fark söz konusu: En düşük gelirli %20'lik nüfusun enerji malları tüketiminin toplam tüketim sepeti içindeki payı %7,5 iken; en zengin %20'nin payı bunun yarısı kadar: %3,5.

Yani savaş nedeniyle artan enerji faturası toplumu eşit ölçüde etkilemiyor. Zenginler bu fiyat artışlarından çok daha az etkilenirken, yoksullar çok daha fazla etkileniyor. Bu nedenle de böyle dönemlerde yoksul ailelere ve düşük gelirli gruplara mutlaka enerji sübvansiyonu desteği verilmeli ve/veya enerji fiyatlarına bir üst sınır getirilmelidir.

Cari açık ve dış ticaret açığı:

Türkiye ekonomisinin en yumuşak iki karnından biri cari açık, diğeri ise bütçe açığıdır. ABD/İsrail-İran savaşının da etkisiyle dış ticaret açığı ve cari açık daha da arttı. Örneğin şubat ayı itibarıyla yıllık olarak dış ticaret açığı 73,2 milyar dolara, cari açık ise 35,4 milyar dolara yükseldi. Aylık olarak 2025 yılı şubat ayında 5,2 milyar dolar olan cari açık bu yılın şubat ayında 2,3 milyar dolar artarak 7,5 milyar dolara çıktı. İhracatın ithalatı karşılama oranı bu yılın mart ayında %66,1'e geriledi. Geçen yıl aynı ayda bu oran %76,5 idi.

Yani bir süredir iç talebi basıklayarak ihracata yönelmeye çalışan Türkiye kapitalizmi savaş öncesinde de ihracatta sorunlar yaşıyor ve artışı önlenemeyen ithalat yüzünden dış ticaret açığı ve cari açık veriyordu. Bu durum savaş ile birlikte daha da kötüleşiyor. Zira ülkenin en büyük pazarı olan Avrupa ekonomisi, savaşın da etkisiyle büyük ölçüde durgunluğa girdi.

Rezervler

Dış açığın finansmanı için şubat ayında toplamda 24,2 milyar dolarlık Merkez Bankası rezervi kullanıldı. Yani rezervler 24,2 milyar dolar azaldı. Savaş döviz rezervlerindeki azalmayı daha da artırdı. Döviz rezervleri 10 Nisan 2026'da 56,3 milyar dolar iken, iki haftada (24 Nisan) 3 milyar dolara yakın azalarak 53,2 milyar dolara geriledi. Takas hariç net döviz rezervleri 30 milyar dolara kadar geriledi. Yani ağır toplumsal faturalar ödenerek biriktirilen rezervler, savaşın sürmesi halinde daha da azalacak ve bu da ülkeyi bir döviz krizi riski ile karşı karşıya bırakabilecektir.

Bütçe gerçekleştirmeleri

Bütçe açığı ise artmaya devam ediyor. Faiz ödemeleri ise bütçe açığının iki katından fazla. Öyle ki bu yılın mart ayında merkezi Yönetim Bütçesi açığı 230 milyar TL, üç aylık (Ocak-Mart) açık ise 420 milyar TL oldu. Bu üç ayda ödenen faizin 876 milyar TL olması, yani faiz ödemelerinin açığın iki katından fazla olması başta vergiler olmak üzere kamu gelirlerinin asıl olarak tefeci sermaye için

kullanıldığını ortaya koyuyor. Savaşın sürmesi halinde faiz oranlarının daha da yükseleceği gerçeği, savaşın tefeci sermayeye hizmet ettiğini gösteriyor.

Diğer yandan siyasi iktidar mali disiplini sağlama gerekçesiyle, vergilere yükleniyor. Öyle ki bu yılın ilk üç ayında vergi gelirlerinde %24,3'lük bir artış sağlandı. Oysa bu ilk üç aydaki resmi enflasyon toplam %10,3. Yani siyasi iktidar, vergi gelirlerini enflasyonun 2,5 katına yakın artırarak, halktan gereğinden fazla vergi alıyor.

Finans sermayesi için vergi cennetine dönüşen ülke

Halkın vergi yükünü artırırken, Meclis'e gelen bir kanun teklifi ile iktidar İstanbul Finans Merkezi'nde (İFM) faaliyet gösteren şirketlere 20 yıllık vergi muafiyeti getiriyor. Ayrıca "Varlık Barışı" ile yurt içi ve yurt dışı kayıt dışı servetlerin ülkeye incelemesiz ve neredeyse vergilendirilmeden getirilmesini sağlıyor.

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ			
	MART 2026	OCAK-MART 2026	AÇIKLAMA
Bütçe Açığı	- 230 Milyar TL	- 420 Milyar TL	Üç aylık faiz ödemesi bütçe açığının iki katından fazla
Faiz Ödemesi	236 Milyar TL	876 Milyar TL (%32 Artış)	
Vergi Gelirleri Artışı	7,6%	24,3%	Üç aylık enflasyon (TÜFE): %10,03
Gelir Vergisi	8,9%	24,8%	
Kurumlar Vergisi	1,4%	25,6%	
Dahilde KDV	10,8%	27,7%	
ÖTV	6,8%	19,6%	
İthalde KDV	8,6%	22,0%	
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı			

5 Mayıs 2026 tarihinde TBMM gündemine giren ve Komisyon'da kabul edilen "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi," ihracattan varlık barışına, İFM teşviklerinden vergi borcu yapılandırmasına uzanan geniş bir yelpazede köklü değişiklikler öneriyor:

- Yeni bir "varlık barışı" geliyor. Yani yurt içinde ya da yurt dışında kayıt dışı kalan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ekonomiye kazandırılması amacıyla yeni bir varlık barışı düzenlemesi planlanıyor. Burada, vergide temel oran %5 olarak kabul edilmekle birlikte, devlet iç borçlanma senetleri veya kira sertifikalarında tutulacak varlıklar için bulundurma süresine göre indirimli oranlar uygulanacak. Herhangi bir taahhüt yoksa %5, en az 5 yıl taahhüt varsa hiç vergi alınmayacak. Aradaki süreler için vergi oranları %1 ila %4 arasında değişiyor.
- Kurumlar vergisi oranı bazı sektörler için indiriliyor: Sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların münhasıran üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar ile ziraat üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların münhasıran bu üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranının %12,5 olarak uygulanması öngörüldü.
- Türkiye'ye yerleşenler için gelir vergisi istisnası getiriliyor: Son üç takvim yılında Türkiye'de yerleşik sayılmayan ve vergi mükellefiyeti bulunmayan gerçek kişiler, Türkiye'ye taşındıktan sonra yurt dışında elde ettikleri kazanç ve iratlar için 20 yıl boyunca gelir vergisinden muaf tutulacak. Bu istisnadan yararlananlar için söz konusu süre içinde gerçekleşen veraset yoluyla mal intikal vergisi oranı ise %1 olarak uygulanacak.
- İstanbul Finans Merkezi'nde (İFM) faaliyet gösteren kurumlara yönelik transit ticaret ve yurt dışı mal alım satımı teşvikleri güçlü

biçimde artırılıyor bu kanunla vergi indirimi oranları artıyor: İFM içindeki kuruluşlar- transit ticaret kazancında %50 olan vergi indirimi %100'e; İFM dışındaki kuruluşlar- transit ticaret kazancında %0 olan vergi indirimi %95'e yükseltiliyor. Ayrıca, transit ticaret ile nitelikli hizmet merkezi kazançları ve İFM kapsamındaki finansal hizmet ihracatı kazançları artık asgari kurumlar vergisi matrahından da indirilebilecek. Bu düzenleme, ilgili kuruluşlar açısından kurumlar vergisi yükünü sıfıra yaklaştırabilecek.

- İFM' de finansal hizmet ihracatı yapan kurumlara uygulanan %100 kurumlar vergisi indirimi, 2031'de sona erecekken, bu süre 2047 yılına kadar uzatılıyor. Katılımcı finansal kuruluşların finansal faaliyet harçlarından muafiyet süresi ise 5 yıldan 20 yıla çıkarılıyor.
- İstanbul Finans Merkezi Kanunu kapsamında, halihazırda yalnızca finansal kuruluşlara tanınan ve yurt dışı tecrübeye bağlı olarak (nitelikli personele sağlanan); %60 ve %80 oranında uygulanan gelir vergisi istisnasının kapsamı genişletiliyor ve söz konusu teşvikten İFM' de faaliyet gösteren tüm katılımcıların yararlanabilmesi amaçlanıyor.
- Vergi borçlarında taksit süresi ve limiti genişliyor ve azami taksit süresi 36 aydan 72 aya çıkarılıyor. (5.5.2026 tarih ve 111 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; Tax & International Advisory, Taxademy, 7 Mayıs 2026).

Savaşın Ekolojik Tahribatı: Tahran'da 'Kara Yağmur'

(ABC News)

Savaşın ilk haftasında İran'a yönelik füze saldırılarının ardından, yanan petrol depoları ve rafinerilerden çıkan zehirli duman İran'ın başkenti Tahran'ı kalın, zehirli duman ve siyah asit yağmuru kapladı. Araştırmacılar, bu yağmurun insanlara ve çevreye zararlı kimyasallar içerdiği konusunda uyarıyor.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sözcüsü Christian Lindmeier gazetecilere yaptığı açıklamada, İran'ın petrol tesislerine verilen hasarın zehirli hidrokarbonlar, kükürt oksitler ve azot bileşiklerinin havaya salınmasına neden olduğunu söyledi. Lindmeier, yağmur ve kirleticilerin karışımının kimyasal yanıklara ve akciğer hasarına neden olabileceğini belirtti. "Bu tehlikeli bir durum" diyen Lindmeier, İranlı yetkililerin halka evlerinde kalmalarını tavsiye ettiğini de sözlerine ekledi.

Kara yağmur nedir?

Avustralya'nın Adelaide Üniversitesi'nde çevre bilimci olan Farzana Kastury, "kara yağmur", atmosferdeki kirletici maddeleri içeren yağmuru tanımlamak için kullanılan genel bir terimdir, diyor. Bu tür yağmurlar genellikle orman yangınlarının dumanı veya ham petrol rafinerilerinde ortaya çıkan kalın, düşük kaliteli bir yan ürün olan ağır yakıtların yanmasıyla oluşur. Kastury, İran'da kara yağmurun muhtemelen ağır yakıtın yanmasından kaynaklanan kirleticiler içerdiğini söylüyor. Buna kansere neden olan benzen, aseton, toluen ve metilen

klorür de dahil olabilir, diye ekliyor.

Melbourne Üniversitesi'nden atmosfer kimyası uzmanı Gabriel da Silva, "kara yağmur, ortamdaki hava kirliliğinin inanılmaz derecede yüksek olduğunu gösterir" diyor. Avustralya'nın Sidney Teknoloji Üniversitesi'nde solunum ve kirlilik araştırmacısı olan Brian Oliver şöyle ekliyor: "İran'da insanlar tarafından çekilen görüntülerde yağmurun siyah renkte olduğunu gösteriyor. Bu fenomen, yangınlardan kaynaklanan is veya karbonun varlığından kaynaklanıyor. Yağmur, asbest veya silika gibi yıkılmış yapı malzemelerinden kaynaklanan kirleticiler de içerebilir".

Sağlık etkileri

Avustralya'daki Sydney Teknoloji Üniversitesi'nde klinisyen ve sinirbilimci olan Hui Chen, yangınlardan çıkan dumanın solunumun, önceden solunum veya dolaşım bozukluğu olan kişilerde nefes almada zorluk, hatta kalp krizi veya felce neden olabileceğini söylüyor. Chen, bebekler ve küçük çocukların toksik dumanlara maruz kaldıklarında, özellikle savunmasız olduklarını ekliyor. Chen, duman ve yağmurda bulunan kimyasalların insanların gözlerine de zarar verebileceğini söylüyor. (<https://www.nature.com>, 11 Mart 2026).

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası